

The UN Stand-by High Readiness Brigade

Björn Stenholm MA

22 Juni 2017

Den Haag

Onderzoek -en advies ten bate van de SEN Foundation

Contents

Inleiding	1
SHIRBRIG ten dienste van VN Peace Keeping	5
SHIRBRIG ten dienste van Afrika	11
SHIRBRIG's beperkingen en uitdagingen.....	12
Interview met Lodewijk Casteleijn.....	14
Conclusies en aanbevelingen	17
Bronnen.....	20
Over de auteur	21

Inleiding

De UN *Stand-by High-Readiness Brigade* [SHIRBRIG] was een initiatief van Denemarken in 1995 en had ten doel om parate slagkracht te creëren ten bate van Peace Keeping operaties van de Verenigde Naties. De voornaamste aanleiding tot de oprichting van SHIRBRIG was de genocide in Rwanda in 1994. Als permanente standplaats voor een hoofdkwartier wees men de 30 kilometer ten Noorden van Kopenhagen gelegen Garder-kazerne te Høvelte aan.

Op 1 Januari 2000 werd SHIRBRIG operationeel gereedgesteld verklaard nadat zij voldoende was gevuld met ‘dubbele’ capaciteit vanuit de deelnemende landen. De voorbereidingen op het gebied van logistiek en samenwerking waren door de kernbrigadestaf ter hand genomen en de operationele standaardprocedures en andere afspraken over samenwerking waren nader uitgewerkt. SHIRBRIG was nu in beginsel beschikbaar voor VN-operaties. De sterkte beliep in theorie op initieel 4 á 5000 man met de Argentijnse, Canadese, Deense, Finse, Italiaanse, Nederlandse, Noorse, Poolse, Roemeense, Spaanse en Zweedse nationaliteit.¹ De beslissing om al dan niet bij te dragen aan missies berustte individueel bij de deelnemende landen. Zo droegen Argentinië en Roemenië om financiële redenen niet bij aan SHIRBRIG's eerste en meest succesvolle missie UNMEE.

De Brigade werd geacht zelfstandig te werk te kunnen gaan, een grote actieradius te hebben en zou binnen 15 tot 30 dagen na ontvangst van orders paraat zijn. De uitzendingsduur zou vervolgens maximaal 6 maanden bedragen, waarna de missie ten einde zou lopen of overdracht aan follow-up eenheden zou plaatsvinden.

Vrijwel onmiddellijk na de oprichting en gereedstelling werd SHIRBRIG ingezet om de kern van de VN-missie in Ethiopië en Eritrea [UNMEE] te vormen onder leiding van de toenmalige commandant van het Korps Mariniers, Generaal-Majoor der Mariniers b.d. (destijds Brigadegeneraal) Cammaert.² Zes maanden later voltooide de Brigade deze missie en begon zij na redeployment aan een trainingscyclus waardoor zij op 1 Januari 2002 weer beschikbaar was voor operationele inzet.

Andere operaties waaraan SHIRBRIG deel heeft genomen waren de planning van missies in Ivoorkust en het fungeren als interim-hoofdkwartier voor de UNMIL-missie in Liberia in het kader van de Brigade van de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Landen ECOWAS.

¹ Kamerstuk 25696 Jaar 1999-2000 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25696-3.html>

² SHIRBRIG *Lessons Learned Report* p8, 2009

In 2009 is SHIRBRIG echter vrij haastig weer opgeheven. De achtergronden hiervan zijn nooit goed geëvalueerd. Was het niet beter geweest om ermee door te gaan? Is SHIRBRIG zelf tegen struikelblokken aangelopen, en wat waren die dan? En wat zijn in onze tijd –in de inmiddels veranderende veiligheidssituatie- mogelijke alternatieven voor rollen die SHIRBRIG in had willen vullen? Op deze vragen gaat dit onderzoek in.

De literatuur over SHIRBRIG is helaas schaars. Vandaar dat er gekozen is om ook een rechtsreeks betrokkene te interviewen, te weten de voormalig directeur Algemene Beleidszaken van de departementale Bestuursstaf van het Ministerie van Defensie, Lodewijk Casteleijn. Literatuur die gebruikt wordt voor de analyse van SHIRBRIG bestaat uit het ‘*SHIRBRIG Lessons Learned Report*’ dat is opgesteld na de ontmanteling en opheffing van de organisatie in 2009 en waarin alle ervaringen zijn gebundeld, het artikel van Peter Langille ‘*SHIRBRIG: A promising step towards a UN that can prevent deadly conflict*’ uit 2000 dat een tussenbalans en analyse maakt van SHIRBRIG’s mogelijkheden en uitdagingen, en de paper van Joachim Koops en Johannes Varwick ‘*Ten Years of SHIRBRIG*’ uit 2008 die een grondige analyse maakt van SHIRBRIG en vooral speculeert over de potentiële rol van Duitsland mocht dat land aanhaken bij de organisatie [Die rol is voor dit onderzoek irrelevant en zal derhalve niet besproken worden]. Voorts is er het seminarrapport van de International Peace Academy over de ervaringen van SHIRBRIG’s UNMEE missie. Voor het contrast en de reflectie op valkuilen in het kader van humanitaire interventies en het optreden tegen non-statelijke actoren van irreguliere en hybride aard gebruiken we de bachelor -en masterscripties van de auteur. Deze zijn respectievelijk relevant voor dit onderzoek omdat de eerstgenoemde pijnlijk de verschillen tussen ‘Peace Keeping’ en ‘Peace Enforcement’ heeft blootgelegd –de scheidslijnen tussen beide zijn flinterdun, hetgeen rechtstreeks implicaties heeft voor de Force Planning in dergelijke missies-, en de laatstgenoemde omdat het militairoperationeel domein sinds SHIRBRIG evident veranderd is en behoeftstellingen thans anders zijn. We zullen daarom in onze aanbevelingen naar ‘*What went wrong with Task Force Ranger in Somalia? The Battle of Mogadishu*’ uit 2015 en ‘*What went wrong with the IDF in the Lebanon War of 2006? Operation Change Direction*’ uit 2017 refereren.

SHIRBRIG was vooral een politiek signaal aan de VN van de landen die de brigade hebben opgericht. Het betekende dat de VN voor Hoofdstuk 6 Peace Keeping operaties een beroep konden doen op de individuele landen die aan SHIRBRIG deelnamen om de brigade (of een deel ervan) in te zetten. In deze periode zou er tussen de SHIRBRIG-lidstaten

intensief worden overlegd, onder andere over de samenstelling waarin de brigade zou moeten worden uitgezonden, en zou elk land afzonderlijk een besluit nemen over deelneming. Formeel veranderde er niets in de contacten tussen de VN en de lidstaten: elk land werd apart benaderd door de VN en gaf, na nationale politieke besluitvorming daarover, de VN separaat antwoord. Voor Nederland betekende dit dat de nationale politieke besluitvorming over deelneming op geen enkele wijze werd aangetast.

De landen die samenwerkten in SHIRBRIG kenden de beperkingen die hieraan waren verbonden. De Brigade was tenslotte alleen bestemd voor VN-vredesoperaties met instemming van alle oorlogvoerende partijen in een conflict [‘Peace Keeping’], en uitgerust met lichte bewapening voor zelfverdediging, blauwe helmen, en witte voertuigen. SHIRBRIG zou dus niet worden ingezet voor dwangacties met gecamoufleerde helmen en voertuigen tegen de combattanten van een strijdende partij [‘Peace Enforcement’]. Hoewel de militaire reactietijd kort was, bleef een snelle inzet van de Brigade afhankelijk van de politieke besluitvorming in deelnemende landen. Niettemin vormde het initiatief een nuttige bijdrage aan vredeshandhaving in VN-verband. De deelnemende landen vergewisten zich er op deze wijze van dat hun bijdragen aan het Stand-by Agreement System [UNSAS] snel in VN-kader konden worden ingezet. Het lag in de bedoeling dat de gemaakte afspraken over bijvoorbeeld de verbindingen en de logistieke ondersteuning bij uitzending waardevolle tijdswinst zouden opleveren.

SHIRBRIG beëindigde op 30 juni 2009 echter alle operationele activiteiten en is op die datum tevens opgeheven. Wat vooral blijkt uit regeringsstukken omtrent de opheffing van SHIRBRIG is dat het argument om te stoppen met de organisatie vooral berustte op het feit dat “de lidstaten door andere prangende operationele verplichtingen onvoldoende troepen konden toezeggen om de inzet van een hoofdkwartier en twee compagnieën voor een VN-operatie op korte termijn te kunnen garanderen”.³ De waardering door de Afrikaanse Unie [AU] was blijkbaar voor de troepenleverende SHIRBRIG-leden geen reden om door te gaan. “De AU heeft laten weten het advies van SHIRBRIG-officieren bij het opbouwen van haar *standby-brigades* te waarderen. [...] De AU heeft SHIRBRIG als blauwdruk genomen voor het opzetten van deze brigades.[...] Inmiddels ondersteunen verscheidene landen en organisaties de AU-regio’s bij het opzetten van hun *standby-brigades*. Deze landen en

³ Kamerstuk 29521 p1, Jaar 2008-2009 parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vi3udoxw3p5s

organisaties zouden de adviserende rol van SHIRBRIG kunnen overnemen”.⁴ Aan deze waardering voor SHIRBRIG werd echter door de Nederlandse regering weinig gewicht gegeven. Zo werden in de mededeling over opheffing geen voorbeelden of namen van organisaties of landen genoemd en gaf het standpunt dat lidstaten onvoldoende troepen zouden kunnen toezeggen de doorslag. Ook bleef onduidelijk welke landen en organisaties SHIRBRIG’s taken zouden moeten of kunnen overnemen? De conclusie van de regering dat SHIRBRIG ‘geen invulling aan haar ambitieniveau kon geven en dat haar waarde op het gebied van planningsondersteuning en advisering beperkt is geworden’ werd niet nader onderbouwd. De inspanning die in de samenwerking in de AU was gestoken had juist vruchtbare resultaten opgeleverd en werd door Afrikaanse landen buitengewoon op prijs gesteld. De redenen van opheffing zullen in deze paper nader moeten worden onderzocht.

⁴ Ibidem

SHIRBRIG ten dienste van VN Peace Keeping

Langille stelt dat initiatieven die de VN in staat stellen om te kunnen interveniëren bij conflicten van schrijnende humanitaire aard zelden media aandacht krijgen, en dat het stigma heerst dat de VN incompetent en niet in staat zou zijn om georganiseerd geweld te stoppen. Maar volgens hem was SHIRBRIG een levensvatbaar initiatief om de VN van een instrument te voorzien dat conflicten zou kunnen voorkomen. Zijn belangrijkste argumenten hiervoor waren ten eerste dat de toenmalige Secretaris-Generaal Kofi Annan lovend was over het idee en het nadrukkelijk steunde. De SG zag het 'als het langverwachte instrument dat de VN altijd ontbeert heeft, maar gezien haar [SHIRBRIG's] samenstelling en voorbereiding het potentieel bezat om eindelijk in te kunnen grijpen bij een conflict voordat het een hele gemeenschap erodeert.'⁵

Zijn betoog gaat nader in op de meerwaarden van SHIRBRIG door te benoemen dat het een kosteneffectieve oplossing is om militaire capaciteit in een pooling-constructie te brengen binnen het kader van coöperatieve verbanden, zeker wanneer deze ten dienste van de VN aangeboden wordt. Ten derde signaleert hij dat dergelijke coalities in andere delen van de wereld [SHIRBRIG was vooral Europees ingevuld] dergelijke initiatieven ontplooiën en het dus blijkbaar een interessant model is om elders te kopiëren. En ten vierde huldigt hij het standpunt dat SHIRBRIG de VN een gereedgestelde eenheid biedt die initieel berekend is op capaciteit voor het uitvoeren van Peace Keeping taken die in de eerste fase van een oploeiend conflict dankzij de volledige parate status en beschikbaarheid tijdig inzetbaar is.⁶

Het artikel bevat een zeer optimistische stelling omtrent het UNSAS door uit te gaan van een troepensterkte van 147.500. Dat 88 landen aangegeven hadden zich aan SHIRBRIG te willen committeren, wil nog niet zeggen dat ze niet zouden twijfelen om ook daadwerkelijk troepen te willen toezeggen bij ernstinzet. Het is dus allerminst gezegd dat de VN ook daadwerkelijk over 147.500 man konden beschikken. Terecht stelt Langille later dan ook dat er weinig redenen voor geruststelling zijn omdat hij beseft dat militaire uitzendingen nou eenmaal aan de parlementaire besluitvorming op nationaal niveau onderhevig zijn. Het was daarom geen gegeven dat de VN ergens op kon bouwen. Daarnaast was het ook zo dat

⁵ Langille p1, *SHIRBRIG: A promising step towards a United Nations that can prevent deadly conflict (SHIRBRIG)*, 2000

⁶ *Ibidem*

ondanks de vier nuttige jaren die er aan training en voorbereiding besteed waren, de interoperabiliteit nog te wensen overliet en er geen samenhangend antwoord op conflicten gegarandeerd was. Dat was ook door diverse militaire autoriteiten als punt van zorg naar voren gebracht. Men doelde dan met name op de gebrekkige enabler-capaciteit zoals ontoereikende communicatie en logistiek, en als strategische verplaatsingscapaciteit in de vorm van zee –en luchttransport. Op deze gebieden werd in de praktijk gegokt op de welwillendheid van grote landen die dit samen zouden willen brengen in een multinationale eenheid. In dat licht bezien had SHIRBRIG doorontwikkeld en versterkt moeten worden.

In 2000 voorzag SHIRBRIG slechts in Blauwhelmen-missies van een vredebewarende strekking. Militaire inzet was in het geval een crisis plotseling uit de hand zou lopen en een dwangactie op grond van Hoofdstuk 7 van het VN Handvest nodig zou zijn geoorloofd bij humanitaire noodzaak en de ‘responsibility to protect’. Uiteraard mits voorzien van een deugdelijk mandaat voor het toepassen van geweld. Wat hoopvol stemde was dat eerder in dat jaar meerdere VN gemandateerde missies dergelijke rules of engagement hebben bevat.⁷

Langille huldigt het standpunt dat er legio mogelijkheden waren om SHIRBRIG’s effectiviteit te verbeteren. De eerste voorwaarde waaraan dan voldaan zou moeten zijn was de aanvulling van de gevechtsgereedheid met training bedoeld voor een breder scala van VN missies. Dit was SHIRBRIG op zich niet onbekend maar sommige partnerlanden waren op de momenten dat zij zouden worden aangewezen voor uitzending niet bereid om verder te gaan dan het leveren van algemene gevechtscapaciteit en missiespecifieke training [per uitzending] en zagen dus niets in een dergelijke verbreding van het trainingscurriculum. Ten tweede was het volgens hem een gegeven dat omwille van SHIRBRIG’s legitimiteit, onpartijdigheid en draagvlak, de organisatie gebaat zou zijn bij initiatieven op politiek niveau om breder ingebed te zijn met eenheden afkomstig uit diverse regio’s in de wereld. Echter, dan nog is het in de militaire wereld zo dat de minder bedeelde landen automatisch naar de beter toegeruste landen zullen kijken en de laatstgenoemden als van nature in een lead nation role gepositioneerd worden. Ten derde beweert Langille dat SHIRBRIG uitgebreid had moeten worden met allerlei civiele (weder)opbouwcapaciteiten. Maar dit zou allicht het doel van SHIRBRIG voorbij schieten. En ten vierde zou men de bereidheid om op te kunnen treden binnen Hoofdstuk 7 scenarios hebben moeten heronderhandelen.⁸

In Langille’s optiek hadden het UNSAS systeem en SHIRBRIG het potentieel om in de eerste plaats het vertrouwen in de geloofwaardigheid van de VN bij het brede publiek

⁷ Ibidem

⁸ Langille 2, “SHIRBRIG”, 2000

zowel als bij regeringen te herstellen. Draagvlak en vertrouwen zouden zorgen voor een gegarandeerde regelmatige geldstroom. Dit moest hoop geven voor de toekomst van de organisatie en diens kunnen om conflicten tijdig te kunnen voorkomen, en voor zover mogelijk in te dammen.

Rwanda wordt vaak aangehaald als voorbeeld waarin SHIRBRIG middels een krachtige en slagvaardige Hoofdstuk 7 interventie het verschil had kunnen maken, het had ook een adequaat antwoord op de tragische gebeurtenissen op Oost-Timor kunnen geven. Het is niet ondenkbaar dat een soortgelijke VN interventie in andere conflicten binnen zeer afzienbare tijd nodig zou kunnen zijn. Een effectiever en sneller optreden van de VN zou genocides, oorlogsmisdaden en andere misdaden tegen de menselijkheid kunnen helpen beperken. Het beschermen van burgers staat immers zeer hoog op de internationale veiligheidsagenda. Niet tegenstaande de nationale soevereiniteit heeft de internationale gemeenschap zich al vaker bereid verklaard om in te grijpen bij humanitaire crises. SHIRBRIG had als potentiële staande permanente VN macht een katalyserende functie kunnen hebben in het streven naar orde en stabiliteit, maar ook om menselijk lijden als gevolg van oorlogsgeweld alsmede de hoge kosten die met Peace Keeping gepaard gaan te voorkomen. Aldus Langille.⁹

Op Langille is de nodige kritiek te leveren. Zo stelt hij ten eerste dat de toenmalig VN Secretaris-Generaal Kofi Annan een warm pleitbezorger was, waar het ging om het verankeren van SHIRBRIG in de VN. Men mag zich daarom met recht afvragen waarom er geen blijk van krachtige stappen van zijn kant is om SHIRBRIG te laten voortbestaan.

Ten tweede is het een vraag of SHIRBRIG een rol zou hebben kunnen spelen in onze evident andere tijd van zeer geprolifereerd terrorisme en hybride vs statelijke entiteiten, waarin –betreurenswaardig- ook burgers worden aangegrepen. SHIRBRIG zou waarschijnlijk alleen in sommige situaties in Afrika relevant zijn geweest ten bate van de AU, maar misschien ook juist wel als paraplu-organisatie voor troepencontingenten vanuit de partnerlanden in een meer proactieve, interveniërende rol onder Hoofdstuk 7 in conflicten waarin de bescherming van burgers en het elimineren van rondtrekkende krijgsbendes het oogmerk zijn. Of SHIRBRIG een rol zou kunnen spelen in het bestrijden van zich minder openlijk ontplooiende terroristen zoals in Somalië en Noord-Nigeria is zeer de vraag.

⁹ Ibidem

Koops en Varwick schetsen in hun researchpaper uit 2008 *Ten years of SHIRBRIG* een iets realistischer beeld van de organisatie dan Langille en benadrukken dat SHIRBRIG nooit bedoeld was als volwaardige Peace Keeping Force maar als kwartiermakerseenheid. Zulks gelet op de maximaal beoogde inzetduur van 6 maanden die als enig oogmerk zou hebben zo snel mogelijk een hoofdkwartier in te richten ten bate van reguliere follow-up eenheden die van VN-wege de daadwerkelijke Peace Keeping operatie zouden moeten gaan uitvoeren. Daarnaast zetten zij vraagtekens bij de ‘gegarandeerde inzetbaarheid’ omdat de souvereiniteit van staten en hun zeggenschap om al dan niet troepen in te zetten niet aangetast werd en SHIRBRIG meer bedoeld was als ‘standby force’ en niet als ‘vanzelfsprekend betrouwbaar staand leger’. Om goede redenen groeide SHIRBRIG na verloop van tijd ook meer in de rol van *OMLT/FID aanbieder op het gebied van capaciteitsopbouw in Afrika. Het initieel beoogde concept van de inzet van een Brigade werd daarom eigenlijk al vrij snel na paraatstelling weer verlaten. Dit gebeurde omdat met name het Planningselement binnen SHIRBRIG zich als veelzijdig en nuttig had bewezen.¹⁰

Tijdens de eerste ernstinzet van SHIRBRIG in de tamelijk succesvolle United Nations Mission in Eritrea and Ethiopia [UNMEE] kwamen een viertal belangrijke lessons earned aan het licht. Deze betroffen ten eerste de vertragende werking als gevolg van de nationale politieke besluitvormingsprocessen omtrent uitzendingen, waardoor de nagestreefde aanloopfase voor uitzending welke vastgesteld was op maximaal 30 dagen niet bereikt werd. Ten tweede het gebrek aan effectieve samenwerking tussen SHIRBRIG en DPKO zowel als de troepen leverende deelnemende landen, hetgeen niet bevorderlijk was voor planning –en voorbereidingsproces.¹¹ SHIRBRIG was gefrustreerd over het feit dat DPKO hen hier niet bij wilde betrekken.¹² Bovendien bestond er ten derde een enorme discrepantie tussen enerzijds de reeds op elkaar ingespeelde en samen getraind hebbende SHIRBRIG-leden en de non-SHIRBRIG-leden die in de missie waren geschoven, hetgeen voor interoperabiliteitsproblemen

¹⁰ Koops en Varwick p16, *Ten Years of SHIRBRIG*, 2008

¹¹ International Peace Academy p2, *Seminar on SHIRBRIG*

¹² Ibidem

*OMLT: *Operational Mentoring and Liaison Team*. De taak van een OMLT is het optreden als trainingsmentor, het ondersteunen van de ontwikkeling van een buitenlandse militaire eenheid in diens trainingscycli, verzorging van diens curriculum, het begeleiden van het proces van capaciteitsopbouw en het uitvoeren van operationele observatie en evaluatie. FID: *Foreign Internal Defense*. Heeft betrekking op inkadering van de gehele Force Planning van militaire/veiligheidsstructuren van een ontvangend land en de training van personeel met als oogmerk het land als geheel weerbaar te maken tegen dreigingen van binnenlandse ongewenste elementen zoals criminele syndicaten en terroristen en/of buitenlandse statelijke agressors. FID kent een grote samenhang tussen de economische, militaire en diplomatieke sferen van het ontvangende land.

zorgde. Tot slot werd ten vierde de geambieerde volledige brigadesterkte niet bereikt omdat de deelnemende landen daar niet voldoende capaciteit voor beschikbaar stelden, ondanks gemaakte afspraken. De conclusie die hieruit getrokken werd is dat men dit streven onhaalbaar achtte en daarom de focus verlegde naar het potentieel van het Planningselement.¹³

De voornaamste lesson learned uit de United Nations Mission in Liberia [UNMIL] is dat er een grotere overlap in de transitiefase nodig is tussen elkaar aflossende troepen zowel als betere inlichtingen over het uitzendingsgebied voorafgaand aan een uitzending.¹⁴ Deze missie breidde de toolbox van SHIRBRIG's vermogens uit met een nieuwe capaciteit, namelijk het zeer snel op kunnen zetten van de kern van een interim-hoofdkwartier dat inkomende Peace Keeping troepen als de basis voor hun hoofdkwartier zou kunnen gebruiken.¹⁵ Daarnaast had men van deze missie geleerd dat het gebruik van civiele reders onwenselijk was om redenen van kostenefficiëntie. Cruciale militaire goederen wilde men voortaan vervoeren middels militair luchttransport om zoodeloze problemen te voorkomen. Daarnaast zag men de noodzaak van een hogere graad van logistieke onafhankelijkheid in, om zo problemen uit hoofde van de afwezige VN steun te voorkomen.¹⁶

De United Nations Mission in Sudan [UNAMIS] was een van de meest complexe en veeleisende missies voor SHIRBRIG en niet echt een succes vanuit efficiëntieperspectief omdat tijdens deze missie veel zaken mis liepen. Wat het meest in het oog sprong was dat het Planningselement niet optimaal werd benut als een coherent kernhoofdkwartier zoals aanvankelijk de bedoeling en afgesproken was, maar werd opgebroken en het personeel verdeeld werd over tot dan toe onbemande functies. Ook werd SHIRBRIG wederom niet door DPKO bij het planningsproces betrokken hetgeen de al verslechterende betrekkingen geen goed deed. Al deze weeffouten waren funest voor SHIRBRIG's effectiviteit. Wat hieruit opnieuw naar voren kwam is dat SHIRBRIG zich in het vervolg beter kon concentreren op het duidelijke nut en oogmerk van het kernhoofdkwartier-concept.¹⁷ Verder bleek uit deze missie dat logistieke problemen tussen de VN en SHIRBRIG persisteerden en dat SHIRBRIG nogmaals gewezen werd op het feit dat het beter af zou zijn door er zorg voor te dragen dat de

¹³ SHIRBRIG Lessons Learned Report p15, 2009

¹⁴ Koops en Varwick p18-19, *Ten Years of SHIRBRIG*, 2008

¹⁵ SHIRBRIG Lessons Learned Report p18, 2009

¹⁶ SHIRBRIG Lessons Learned Report p19, 2009

¹⁷ Koops en Varwick p20, *Ten Years of SHIRBRIG*, 2008

logistieke onafhankelijkheid gerealiseerd zou gaan worden. Bovendien was de juridische status van de uitgezonden militairen niet helder, hetgeen zorgde voor uiteenlopende personeelgerelateerde problemen zoals immuniteiten en betalingen enzovoorts. Daarnaast bleek het leveren van het benodigde personeel vanuit de partnerlanden wederom problematisch te verlopen.¹⁸

Uit de observaties die Koops en Varwick gedaan hebben blijkt de rode draad vooral te zijn dat SHIRBRIG bedreven was in het leveren van capabele permanente stafcapaciteit ten bate van de planning van complexe operaties en het snel aan kunnen bieden van een interim-hoofdkwartier voor VN-missies. Deze activiteit kon beschouwd worden als het signature product van SHIRBRIG, hetgeen verklaarbaar was vanuit het feit dat het samenstellen van een daadwerkelijke Brigade structureel een brug te ver bleek vanwege het gebrek aan toewijding van de partnerlanden. Los hiervan bleek echter dat SHIRBRIG's bijdrage aan VN-vredesoperaties door gebrek aan medewerking van DPKO niet goed van de grond kwam. Dit terwijl in SHIRBRIG's op Afrika geënte missies van een grote mate van professionalisme en flexibiliteit was gebleken.¹⁹

¹⁸ *SHIRBRIG Lessons Learned Report* p20, 2009

¹⁹ *SHIRBRIG Lessons Learned Report* p21-22, 2009

SHIRBRIG ten dienste van Afrika

In 2000 werd de AU opgericht op grond van het besef dat Afrika zelf militaire capaciteit moest gaan genereren om bekende veiligheidsgerelateerde bedreigingen die de stabiliteit, vrede en ontwikkeling van het continent ondermijnden te kunnen pareren. Dit leidde tot het vaststellen van een protocol met betrekking tot het oprichten van een Raad voor Vrede en Veiligheid en de paraatstelling van de African Stand-by Force [ASF]. Men had van SHIRBRIG gehoord en wende zich meteen tot laatstgenoemde met de vraag om als leerschool op te willen treden.²⁰ SHIRBRIG was in de OMLT/FID rol zeer nauw betrokken bij het ondersteunen, ontwikkelen en versterken van militaire capaciteit in Afrika in de vorm van de ASF. De ASF gebruikte SHIRBRIG als blauwdruk en had het idee om op het Afrikaanse continent 5 regionale standby-Brigades paraat te stellen die voor 2010 gereed en inzetbaar moesten zijn voor zondermeer stevige operaties in Afrika onder gezamenlijk mandaat van de Afrikaanse Unie en de VN.

De ASF goldt als veelbelovend voor het regionaliseren van veiligheid op het Afrikaanse continent. Volgens de Kenyaanse Generaal b.d. Marwa was SHIRBRIG het perfecte voorbeeld om van te leren. Het kopiëren van SHIRBRIG was veelbelovend voor interoperabiliteit. SHIRBRIG richtte zich op het in goede banen leiden van het opbouwen van de East African Brigade [EASBRIG] en de West African Brigade [ECOBRI] door middel van het detacheren van het Planningselement, het houden van seminars en het geven van workshops zowel als gezamenlijk trainen. Men richtte zich voornamelijk op training van de niveaus van een Taakgroep-hoofdkwartier en Brigade stafsecties, instructie omtrent een operationeel raamwerk, doctrine, training, SOP's, logistiek et cetera.²¹ Dit is zeer succesvol gebleken en was een belangrijk leermoment voor SHIRBRIG zelf. Het bleek heel goed in staat om snel inzetbare stafcomponenten in te richten ten bate van hoofdkwartieren rondom capaciteitsopbouw binnen het raamwerk van de Afrikaanse veiligheidsstructuur. Het accent werd dus verlegd van het leveren van troepencontingenten ten bate van VN Peace Keeping naar geboden expertise aan de AU en ASF.²²

²⁰ SHIRBRIG Lessons Learned Report p22, 2009

²¹ SHIRBRIG Lessons Learned Report p25-26, 2009

²² Koops en Varwick p22, Ten Years of SHIRBRIG, 2008

SHIRBRIG's beperkingen en uitdagingen

Aan SHIRBRIG kleefden een aantal beperkingen die men zou kunnen beschouwen als normaal voor elk multinationaal verband.

We hebben de onhaalbaarheid van het kunnen uitzenden van een voltallige Brigade ten bate van VN Peace Keeping missies en het ondervangen hiervan middels de omschakeling naar OMLT/FID-profiel missies in het kader van assistentie aan Afrika reeds genoemd.

De gebrekkige toewijding van partnerlanden met betrekking tot het leveren van troepen is ook aan het licht gekomen.

Koops en Varwick opteerden in hun paper voor een uitbreiding van SHIRBRIG met meer partnerlanden.²³ Men had omwille van de 'cohesie vooraf' beter kunnen wachten om SHIRBRIG te snel uit te willen breiden met landen van buiten Europa, en eerst Oost-Europese landen aan SHIRBRIG toe moeten voegen. SHIRBRIG stond namelijk voor de vraag of de cohesie van diens expertise, kwalitatieve standaard en samenhang –ook in de sfeer van materieel- alsmede de opgedane ervaring niet zouden verwateren als gevolg van internationale uitbreidingen.²⁴ In een later stadium zou dan uitbreiding met landen van buiten Europa plaats hebben kunnen vinden mits de interoperabiliteit verzekerd zou zijn.

Waar SHIRBRIG zelf allicht steken heeft laten vallen is op het gebied van het uitvoeren van een effectieve PR-campagne. De organisatie is nooit politiek zichtbaar gemaakt en genoot geen brede bekendheid bij militaire deskundigen of beleidsmakers of bij het publiek. Deze onzichtbaarheid zou weleens heel goed bijgedragen kunnen hebben aan het gebrek aan draagvlak in de latere stadia van SHIRBRIG's bestaan. De kennis over SHIRBRIG's ontwikkeling, gebruik en oogmerk was simpelweg onvoldoende omdat de organisatie nooit een actieve lobby heeft gevoerd bij nationale overheden of beleidsmakers, niet meedeed aan het publieke debat en evenmin zichtbaar was in de militaire vakbladen en academische kringen. Hetgeen ongewijfeld een rol heeft gespeeld in de overwegingen van partnerlanden om SHIRBRIG op te heffen.²⁵

²³ Koops en Varwick p23, *Ten Years of SHIRBRIG*, 2008

²⁴ Koops en Varwick p24, *Ten Years of SHIRBRIG*, 2008

²⁵ Ibidem

De betrekkingen tussen SHIRBRIG en DPKO zijn nooit optimaal geweest, ook niet met de als krachtadig en succesvol commandant te boek staande Generaal Majoor der Mariniers b.d. Cammaert als militair adviseur van 2002 tot 2005. De samenwerking tussen de twee organisaties liep niet omdat DPKO SHIRBRIG als een concurrent beschouwde en niet als een gelijkgestemde partner. Dit kwam omdat DPKO vond dat SHIRBRIG met dezelfde agenda van missieplanningstaken in een 'domein' stapte dat DPKO tot dan toe als diens prerogatief beschouwde. DPKO reageerde zeer uitgesproken kritisch op SHIRBRIG met het argument dat het leveranciers van troepencontingenten nodig had en geen planners.²⁶

SHIRBRIG's Contactgroep had als taak om als liaison te fungeren bij de VN, maar was volgens Koops en Varwick ineffectief omdat het er niet in slaagde diens belangen te formuleren noch de doelen van de organisatie goed onder woorden te brengen. Daarbij was de eensgezindheid ook zoek. Enkele vertegenwoordigers van de Contactgroep ondermijnden SHIRBRIG zelfs. De bijeenkomsten van de Contactgroep waren veel te vrijblijvend en infrequent om van een structureel en coherent beleid en dienovereenkomstige agendering te spreken. Dit had een frustrerende uitwerking op de communicatie en samenwerking tussen SHIRBRIG en DPKO.²⁷

Langzamerhand begon ook het draagvlak voor SHIRBRIG bij diverse partnerlanden af te nemen. Zweden en Finland waren landen die vanaf het begin al niet heel veel geloof in SHIRBRIG hadden en waren de voornaamste stemmen om SHIRBRIG op te heffen omdat bij hen het Scandinavische NORDCAPS [Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support] meer politieke prioriteit genoot, doch ongeveer hetzelfde oogmerk had als SHIRBRIG. Zij vroegen zich sterk af wat nu precies de meerwaarde van SHIRBRIG was en plaatsten hun vraagtekens bij het bestaansrecht ervan.²⁸

²⁶ Koops en Varwick p26, *Ten Years of SHIRBRIG*, 2008

²⁷ Ibidem

²⁸ Ibidem

Interview met Lodewijk Casteleijn

In het gehouden interview met de voormalige Directeur Algemene Beleidszaken van de Departementale Bestuursstaf van het Ministerie van Defensie geeft Lodewijk Casteleijn als algemene kenschets aan dat Nederland de VN in staat wilde stellen om snel eenheden in te zetten als gevolg van de ervaringen in Rwanda en Yugoslavia. Minister van Buitenlandse Zaken wijlen Hans van Mierlo wilde het vóór SHIRBRIG al en opteerde hier in een vroeg stadium voor.

Nederland had in het algemeen een positieve grondhouding. De Grave en Van Aartsen hebben de eerste aanzet gegeven. Teleurstellend waren volgens Casteleijn echter de manier waarop SHIRBRIG functioneerde en hoe het te velde ging. De tekortkoming was globaal dat de oprichters dachten in VN kader te werken ten behoeve van de VN, en dat dit slecht begrepen werd door de VN. Hetgeen een cruciale tekortkoming was. ‘Waarom was de VN zo verongelikt bij DPKO? Die ‘op armlengte houden’ situatie nam alleen maar toe’. De vraag is of dit te wijten is aan ruis bij de VN/DPKO in New York of dat er vanuit SHIRBRIG zelf te weinig zendingswerk is gedaan om uit te leggen wat het te bieden had. Casteleijn stelt dat de hoofdoorzaak is omdat er nooit een soepele verhouding is ontstaan, en dit daarnaast ook te maken met de UNMEE inzet. Het op sterkte brengen en uitzenden ging ook moeilijk, maar ging wel sneller dan de gemiddelde VN missie dankzij Cammaert’s krachtige aansturing en effectieve leiderschap. De toegevoegde waarde van het hoofdkwartier was dat het stafcapaciteit kon leveren aan een VN missie, maar DPKO wilde het niet, men wilde troepen en geen plancapaciteit.

Stenholm: Waarom had SHIRBRIG relatief veel officieren en ondersteuning, maar relatief weinig operationele capaciteit?

Casteleijn: Omdat bataljons nationale eenheden zijn die je ook nationaal organiseert, en aan kunt haken bij stafcapaciteit op hogere niveaus. Die eenheden zijn er toch wel. Dus er was geen behoefte om dit op SHIRBRIG niveau te regelen. SHIRBRIG was meer een stuurcapaciteit. Men wilde in het begin op kleiner niveau en lossier beginnen om te kijken welke nationale contingenten nou echt werken.

Stenholm: Waarom is de volledige Brigadesterkte nooit gerealiseerd?

Castelijjn: Een Brigade is niet gelukt omdat de militaire realiteit altijd anders is dan een politiek akkoord. Het gaat ook om kleine en middelgrote landen, die zijn nou eenmaal beperkt. Capaciteitsgebrek speelt een grote rol vanwege double of zelfs triple headen. Ook is er veelal sprake van politiek mooi-weer-spelen om mee te kunnen luisteren of praten. In internationale samenwerking is niet iedereen even betrouwbaar. Vage beloftes zijn kenmerkend in dit proces. Men wil vooral ergens aan tafel zitten.

Stenholm: Uit het schriftelijke bronmateriaal komt naar voren dat SHIRBRIG's kracht vooral zat in de OMLT/FID-rol. Zou u daar nader op in willen gaan? En hoe denkt u dat niet-Afrikaanse krijgsmachten en private militaire uitvoerders in het vacuüm kunnen gaan zitten dat SHIRBRIG met haar ontmanteling heeft achtergelaten?

Casteleijn: Uit UNMEE bleek dat het gereed stellen en in het veld brengen van een Brigade te velde niet haalbaar was. Dus ging men over op het dupliceren van de SHIRBRIG stafcapaciteit in andere contingenten. Men zet daar vooral in op adviseurs. PMCs zijn voor de praktische VTO [Vaktechnische Opleiding] instructie -en trainingstaken van militairen zeker

te overwegen, bijvoorbeeld in het geval er bij overheden capaciteitsgebrek is omdat die elders nodig is. Er is in het algemeen zondermeer behoefte aan OMLT/FID type kader, en als goede bedrijven die kunnen leveren is dat niet bezwaarlijk.

Stenholm: Om Afrika uit een afhankelijkheidspositie te halen en gezien het feit dat de buitenlandse inzet altijd eindig is is het zaak dat Afrika het zo snel mogelijk zelf doet. Hoe denkt u dat Afrika het beste zelf eigen verantwoordelijkheid kan nemen, hoe moet het dat invullen? Los van het ontwikkelen van behoorlijk bestuur, bestrijden van corruptie en dies te meer zij.

Casteleijn: Dat moet niet alleen transnationaal, maar ook aan de basis. Ze moeten dus zelf een goede krijgsmacht hebben die onder het civiele bestuur valt. Maar dat moet je wel ter plekke zien, de situatie is anders. Hulp van buitenaf aan de Afrikaanse Unie en regionale samenwerking ter plaatse zijn belangrijk. Op al deze punten zijn verbeteringen noodzakelijk. Het moet voortkomen uit hun eigen initiatieven in verband met koloniale verledens. Een en ander ziet er echter niet heel hoopvol uit. Geïsoleerde uitzonderingen zoals Kameroen daargelaten. Westerlingen kunnen het absoluut niet! Die kunnen de omstandigheden namelijk niet inschatten en hebben geen antennes voor de situatie. Maar het loopt vooral stuk op de eindige inzet, publieke steun, politieke besluitvorming et cetera. Het moet bij de handen van Afrika liggen en je moet [als buitenstaander] geen al te hoge ambities en niet teveel verwachten. Vanwege de aanwezige corruptie vermenigvuldigt het probleem zich alleen maar naarmate er meer hulp naartoe gaat. Als ze zelf bij de VN aankloppen voor hulp dan moet je die uiteraard verlenen. Dat stukje advies en training zou dan goed in een SHIRBRIG type constructie kunnen worden belegd die bijvoorbeeld onder DPKO zou kunnen vallen.

Vragen omtrent UNMEE lessons learned

Stenholm: Waarom waren er organiek permanent geen eenheden in de Force Planning ingebed en werkte men met ad-hoc contingenten?

Casteleijn: Omdat het zo ver nog niet was. Men was net met SHIRBRIG begonnen, en het potentieel was toen nog niet zo groot. De tijd was nog niet rijp dus bleef het bij lossere structuren, een en ander gebaseerd op politieke huiverigheid. SHIRBRIG is nooit tot het stadium gekomen van inbedding van eenheden op basis van scenario planning.

Stenholm: SHIRBRIG was nooit bedoeld om daadwerkelijk in de VN geschoven te worden, waarom werd zij dan onderbevelgesteld bij DPKO?

Casteleijn: Omdat dat de enige manier is om het te laten werken en liaison te behouden met de VN. Bovendien willen we in vredetijd niet onder VN-bevel staan. Voor die tekortkoming is echter wel betaald omdat DPKO SHIRBRIG helemaal niet wilde. De manier van inzetten had onder DPKO geschoven moeten worden, maar het omgekeerde is gebeurd.

Vragen omtrent UNOCI lessons learned

Stenholm: De positie van de militaire adviseur ten bate van DPKO was fragiel. Waarom is deze post dan überhaupt gecreëerd?

Casteleijn: Omdat je iemand moet hebben die als militaire expert optreedt en niet alles plaatsvindt op basis van politieke besluitvormingen. DPKO moet diens act together krijgen, er

is geen echt goede militaire staf. Het blijft in het duister tasten. SHIRBRIG zou daar goed onder gehangen kunnen worden als clearing house. Dat moet één goed onderbouwde en efficiënte organisatie zijn die haalbare troepenbestanden en snelle inzetbaarheid weet te realiseren. Het tijdsverloop tussen beslissing en operationeel verklaard is te groot omdat het door teveel schijven heen moet [politiek, bij elkaar sprokkelen van troepen in diplomatiek overleg, voorbereiding en planning op nationaal niveau, vrijmaken van troepen].

Vragen omtrent UNAMIS lessons learned

Stenholm: *Waarom werd de G-3 zo slecht gebruikt?*

Casteleijn: Vanwege het wantrouwen dat bij DPKO bestond. Maar.... Die militaire planningscapaciteit heeft het niet! Dus SHIRBRIG zou perfect zijn geweest. Dat de VN het niet als nuttig zagen en niet als tool wilden erkennen is absurd.

Stenholm: *Waarom achte men een 'kernhoofdkwartier' noodzakelijk? Er was immers al een G-3.*

Casteleijn: Wij hadden SHIRBRIG er graag bij willen blijven houden om te zien of de planning zo gegaan is en de ontplooiing zodanig is vertaald zoals wij die voor ogen hadden. Ook dit vond men bij de VN vreemd. De VN gunden SHIRBRIG dat niet, dat kwam door de slechte verstandhouding.

Conclusies en aanbevelingen

SHIRBRIG was ten eerste een mooi voorbeeld van een concept van ‘gelijkgestemde landen’ met een grote organisatorische cohesie en expertise. De organisatie had een hoge mate van geoefendheid en standaardisatie om een zo goed mogelijke interoperabiliteit te waarborgen. Hetgeen versterkt werd door het gezamenlijk uitvoeren van missies, waarbij UNMEE de enige grote missie was waaraan ook niet-SHIRBRIG partnerlanden deelnamen.

De reputatie en het imago van de organisatie als een neutrale, behulpzame capaciteitsbouwer versterkten de invloed en effectiviteit van SHIRBRIG in Afrika, waar het zichzelf bewezen heeft als rolmodel en belangrijk referentiepunt voor Brigade-initiatieven aldaar en het raamwerk voor de AU. Het SHIRBRIG-model had heel veel potentieel om gedupliceerd te worden in Afrika om zodoende bij te dragen aan het scheppen van uniformiteit in elke Afrikaanse veiligheidsregio. Men had daar kunnen werken volgens het concept van de EU Battle Groups of NATO Rapid Response Force²⁹ om tijdig op humanitaire crises te kunnen anticiperen zoals bijvoorbeeld die in Congo of Darfur.

SHIRBRIG was na verloop van tijd gedwongen om diens concept te wijzigen. Waar men zich aanvankelijk ten doel had gesteld om met een voltallige Brigade als ‘sole contractor’ voor de VN te fungeren in het kader van Hoofdstuk 6 operaties, heroriënteerde de organisatie zich in een later stadium met staf –en planningscapaciteit op het instrueren en begeleiden van Afrikaanse rapid reaction initiatieven.³⁰ Het is concreet succesvol geweest met langere-termijn planningen en OMLT/FID missies ten bate van twee regionale Brigades van de ASF.³¹ Deze bijzonder goed verlopen samenwerking met de AU met betrekking tot assistentie aan EASBRIG en ECOBRIG was een hele goede en allicht de belangrijkste reden om juist door te gaan met SHIRBRIG. De AU was heel erg blij met de interactie die het met SHIRBRIG had en de positieve resultaten die men bereikt had uit hoofde van deze samenwerking.³² Daarnaast speelde mee dat SHIRBRIG’s politieke neutraliteit en werkwijze erg goed aansloot bij hetgeen er in Afrika nodig was en is. SHIRBRIG was een handelsmerk

²⁹ AIV adviesnummer 96, *Snelle Reactiemachten*, 2015

³⁰ *SHIRBRIG Lessons Learned Report* p91, 2009

³¹ *SHIRBRIG Lessons Learned Report* p92, 2009

³² *Ibidem*

en een begrip in Afrika geworden dat stond voor kwaliteit, toewijding en wederzijds vertrouwen.³³ De beslissing om SHIRBRIG op te heffen was daarom een verkeerde.

Wat betreft staande capaciteit ten bate van humanitaire interventie: Onderhoud en faciliteren van accommodatie zouden bij uitstek maritiem (amfibisch) opgelost kunnen worden omdat er op die manier geen tijd en inspanning verspild worden aan het opbouwen en in stand houden van allerlei compounds en de operationele footprint tot een minimum beperkt wordt, en de onvoorspelbaarheid in ontplooiing gegarandeerd blijft. Het is alleen wel zaak dat een humanitaire interventiemacht robuust genoeg is uitgerust om zonodig op te kunnen schalen in het kader van noodzakelijke escalatiedominantie. Een Low-Intensity-Conflict kan namelijk door het verloop en de omstandigheden plotseling omslaan in een High-Intensity-Conflict waarin >STANAG 4569-Niveau 6 capaciteit benodigd wordt. Daarmee moet reeds vooraf in de Force Planning rekening mee zijn gehouden om catastrofaal falen danwel zeer ernstig tekortschieten te kunnen voorkomen.³⁴ Ook moet rekening gehouden worden met de in onze tijd zéér geprolifereerde en actuele dreiging van hybride strijdgroepen die zich in een voor hen cultureel en politiek unieke setting bedienen van een op maat gesneden amalgaam bestaande uit traditioneel reguliere militaire methoden en middelen zowel als irreguliere strijdmethoden. Elke organisatie die berekend wil zijn om hiertegen op te kunnen treden in het kader van een humanitaire interventie dient ervoor te waken dat diens capaciteit niet initieel neerwaarts bijgesteld of ‘beperkt’ is, maar dat men in beginsel de symmetrische insteek toegedaan is en op het gebied van training en adaptief vermogen terdege voorbereid is op een conflict met een hybride spectrum tegenstander.³⁵

Wat betreft OMLT/FID-missies in Afrika moet ook zeer zeker het pakket aan diensten vanuit de sector van particuliere militaire uitvoerders aangeboord worden gelet op de opheffing van SHIRBRIG vanwege diens commitment/Multi-headed problematiek. Private militaire uitvoerders zijn voornamelijk van belang voor het klinische werk op subaltern niveau. Dit is het niveau van militair optreden waarop het daadwerkelijke fysieke contact met de tegenstander plaatsvindt, het militair vakmanschap bij uitstek tot uiting komt en dus intensieve hands on praktijktraining -en oefening vereist zijn.

³³ SHIRBRIG *Lessons Learned Report* p97, 2009

³⁴ Stenholm p32-33, *What went wrong with Task Force Ranger in Somalia? The Battle of Mogadishu*, 2015

³⁵ Stenholm p33, *What went wrong with the IDF in the Lebanon War of 2006? Operation Change Direction*, 2017

Tot slot moet benoemd worden dat de ervaringen van SHIRBRIG belangrijk zijn in het licht van multinationale inspanningen voor Peace Keeping en capaciteitsopbouw, en dat dergelijke initiatieven alleen levensvatbaar zijn zolang daartoe voldoende politiek draagvlak zowel als toewijding vanuit desbetreffende partnerlanden bestaat.

Bronnen

AIV adviesnummer 96, *Inzet van snelle reactiemachten*. Den Haag 2015

<http://aiv-advies.nl/download/27aefc26-7e40-41fc-ab2d-77317dc6dac6.pdf>

International Peace Academy, *Seminar on SHIRBRIG*

https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/publications/ipa_shirbrig.pdf

Kamerstuk 29521 p1, Jaar 2008-2009, *Brief ministers over ontbinding Shirbrig - Nederlandse deelname aan vredesmissies*. Den Haag 2008

<http://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vi3udoxw3p5s>

Kamerstuk 25696 Jaar 1999-2000, *Brief van de Minister van Defensie – Oprichting SHIRBRIG*. Den Haag 2000

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25696-3.html>

Koops, Joachim en Varwick, Johannes, *Ten years of SHIRBRIG*. Berlijn 2008

http://www.gppi.net/fileadmin/user_upload/media/pub/2008/Koops_Varwick_2008_Ten_Years.pdf

Langille, Peter, H., *SHIRBRIG: A promising step towards a United Nations that can prevent deadly conflict*. 2000

<https://www.globalpolicy.org/component/content/article/199/40961.html>

SHIRBRIG Lessons Learned Report. Høvelte 2009

http://www.operationspaix.net/DATA/DOCUMENT/566~v~Shirbrig_lessons_learned_report.pdf

Stenholm, Björn/Casteleijn, Lodewijk. Interview. Den Haag 2017

Stenholm, Björn, *What went wrong with Task Force Ranger in Somalia? The Battle of Mogadishu*. Den Haag/Leiden 2015

Stenholm, Björn, *What went wrong with the IDF in the Lebanon War of 2006? Operation Change Direction*. Den Haag/Amsterdam 2017

Over de auteur

Björn Stenholm studeerde Military Science and Operational Studies aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda en (Militaire) Geschiedenis aan de Universiteit Leiden waar hij zijn Bachelors degree behaalde, en heeft een Masters degree in War Studies aan de Universiteit van Amsterdam. Hij studeerde af op respectievelijk Counter-Insurgency en Hybride Spectrum oorlogvoering. Hij begon zijn loopbaan bij de Defensiestaf (Directie Operationeel Beleid, Behoeftestellingen en Plannen) en is bovendien consultatief betrokken bij het Korps Mariniers.